

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN ARTIRILMASI İÇİN KAMU POLİTİKASI ÖNERİSİ

Prof.Dr. Fatih KIRIŞIK

Karabük Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ORCID: 0000-0002-9663-7502

ÖZET

Son yirmi yılda Türkiye'de üniversite sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu süreçte her ilde üniversite kurulmuştur. Ekonomik zorluklar nedeniyle üniversite eğitime ulaşma sorunu yaşayan gençler için üniversiteye erişim oldukça kolaylaşmıştır. Ayrıca Türkiye'de üniversite eğitime, üniversite yetersizliği nedeniyle erişemeyip yurtdışındaki üniversitelere giden gençler için Türkiye'de eğitim alma fırsatları ortaya çıkmıştır. Türkiye'de yaşanan bu gelişmeler üniversite eğitime erişimi kolaylaştırırken, üniversite ve bilim insanı sayısının artmasıyla birlikte bilimsel çalışmalarda da önemli bir artış yaşanmıştır. Bilimsel çalışmalardaki artışın daha nitelikli hale gelmesi ve dünya bilimsel sıralamalarında üniversitelerin yükselmesi için yükseköğretim kurulu ve üniversiteler büyük bir çaba göstermektedir. Bu çabalar elbette üniversitelerde bilimsel seviyeyi giderek yükseltmektedir. Ancak Türkiye'nin dünya üniversiteler sıralamalarında ve dünya bilim sıralamalarında hala istenen seviyeye ulaşamadığı görülmektedir. Bu konuda pek çok çalışma yürütülmesine, yeni projeler geliştirilmesine rağmen beklenen sıçramanın gerçekleşmemesi önemli bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bu sorunun çözümü için, üniversitelerde görev yapmakta olan bilim insanlarının, bilimsel üretim sürecinde yaşadıkları sorunların doğru bir şekilde tespit edilmesi ve bu sorunlara doğru çözüm yöntemlerinin uygulanması gerekmektedir. Bu yapılabildiği takdirde, bilimsel çalışmalar önündeki engellerin kaldırılması da mümkün olabilir. Diğer taraftan bilimsel sıralamalarda ilk sıralarda yer alan ülkelerin üniversite ve bilim insanları konusunda izledikleri politikalar analiz edilerek bu uygulamaların Türkiye'de de benimsenmesi veya bilimsel gelişmeyi artıracak şekilde Türkiye'ye uyarlanması da bir yöntem olarak benimsenebilir. Bu bağlamda Türkiye'de bilimin geliştirilmesi için üniversiteleri ve bilim insanlarını kapsayan politika önerisinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, bilim insanı, üniversite, yükseköğretim.

PUBLIC POLICY RECOMMENDATION FOR INCREASING SCIENTIFIC STUDIES IN HIGHER EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

In the last two decades, there has been a significant increase in the number of universities in Turkey. In this process, universities were established in every province. Access to university has become quite easy for young people who have problems in accessing university education due to economic difficulties. In addition, opportunities to receive education in Turkey have emerged for young people who cannot access university education in Turkey due to lack of university and go to universities abroad. While these developments in Turkey

facilitate access to university education, there has been a significant increase in scientific studies with the increase in the number of universities and scientists. The Council of Higher Education and universities are making great efforts to increase the quality of scientific studies and to increase universities in the world scientific rankings. These efforts, of course, gradually raise the scientific level in universities. However, it is seen that Turkey still has not reached the desired level in world university rankings and world science rankings. Despite the fact that many studies have been carried out on this subject and new projects have been developed, the fact that the expected leap has not materialized remains an important problem. In order to solve this problem, the problems experienced by scientists working at universities in the scientific production process should be determined accurately and the right solution methods should be applied to these problems. If this can be done, it may be possible to remove the obstacles to scientific studies. On the other hand, by analyzing the policies followed by the countries in the first place in the scientific rankings regarding universities and scientists, adopting these practices in Turkey or adapting them to Turkey in a way that will increase scientific development can also be adopted as a method. In this context, a policy proposal will be made that includes universities and scientists for the development of science in Turkey.

Keywords: Science, scientist, university, higher education.

GİRİŞ

Son 20 yıldır Türkiye’de bilimsel alanda çok önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Üniversite sayısının artması, devlet üniversiteleriyle birlikte vakıf üniversitelerinin de kurulması Türkiye’nin yükseköğrenim öğrenci kapasitesini büyük ölçüde artırmıştır. Bu sayede Türkiye’de üniversiteye yerleşemediği için yurtdışına giden öğrenci sayısında büyük azalma gerçekleşirken, yurtdışından Türkiye’ye gelen öğrenci sayısında da büyük bir artış sağlanmıştır. Bu gelişme Türkiye’den yurtdışına yükseköğrenim amaçlı para çıkışını önemli ölçüde azaltırken aynı zamanda Türkiye’ye yükseköğrenim vasıtasıyla insan ve para kaynağı girişini artırmıştır. Uluslararası öğrenci alanında büyük miktarda öğrenci alımı yapan ABD, İngiltere ve diğer batılı ülkelerle bu alanda rekabet içerisine girilmiştir. Bu durum hem yükseköğrenime katkı sunarken, hem de ekonomi, kültür, Türkçe öğrenimi, Türkiye değerlerinin yayılması, beyin göçünün sağlanması, ekonomik zenginliklerin Türkiye’ye yönelmesi gibi çok çeşitli alanlarda giderek artan bir fayda üretmektedir.

Türkiye’nin yükseköğrenim alanında öğrenci kapasitesi konusunda yaşanan gelişmelerle birlikte, üniversite sayısı artarken istihdam edilen bilim insanı sayısında da büyük artışlar yaşanmıştır. Bu gelişme bilim insanı başına düşen öğrenci sayısında azalmaya yol açarken, bilimsel çalışmalar için de önemli fırsat kapılarını aralamıştır. Bilim insanı sayısında yaşanan artışla birlikte bilimsel yayın sayısında da önemli artışlar gerçekleşmiştir. Bilimsel yayın sayısında gerçekleşen bu önemli artış kuşkusuz son derece değerlidir. Ancak Türkiye’nin dünya bilim sıralarındaki yerinin hala istenen düzeye gelemediğini görmekteyiz. Türkiye’nin dünya bilim sıralamalarında ve dünya üniversite sıralamalarında bilimsel alanda önemli bir yükseliş gerçekleştirmesi

beklenmektedir. Fakat bu gelişmenin istenen düzeyde sağlanamaması, yükseköğretimde, bilimsel araştırma ve yayınlarda bilim insanlarının bilimsel çalışma yaparken karşılaştıkları sorunların belirlenmesinde bir sorgulamaya neden olmuştur. Bu konuda yükseköğretim kurumu ve üniversiteler büyük gayretler göstermesine rağmen sorunun tam olarak giderilemediği ve dünya bilim sıralamalarında dünya üniversite sıralamalarında beklenen yükselişin bir türlü gerçekleştirilemediği görülmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalarda özellikle bilim insanlarının karşılaştığı sorunların doğru bir şekilde tespiti önem taşımaktadır. Bu tespit isabetli bir şekilde yapılabildiği takdirde sorunun kaynağı tam olarak anlaşılmış olacaktır. Sorunu doğru olarak tespit ettikten sonra, sorunun giderilmesine yönelik kamu politikası oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Çalışmada bilim insanlarının yaşadıkları sorunların analizi ve bu sorunların çözümüne yönelik kamu politikası önerilerinde bulunulacaktır.

1. BİLİM İNSANLARININ BİLİMSEL ÇALIŞMA SÜRECİNDE YAŞADIKLARI SORUNLARIN ANALİZİ

Türkiye’de bilim insanlarının bilimsel çalışma sürecinde pek çok sorunla karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Bunlardan en önemlileri tespit edilmelidir. Bilim insanlarının en önemli problemlerinden bir tanesi bilimsel çalışma için yeterli zaman bulunmamaktır. Üniversitede özellikle profesör doçent doktor öğretim üyesi gibi bilimsel yenilik üretmesi kendisinden daha çok beklenen öğretim üyelerinin önemli bir zaman problemi bulunmaktadır. Her öğretim üyesinin haftada 10 saat zorunlu ders yükü bulunmaktadır. Bu demektir ki öğretim üyesi haftada en az 10 saat ders vermek zorundadır. Öğretim üyesi vermiş olduğu bu ders yükü karşılığında herhangi bir ücret almamaktadır. Eğer maaşına ilave test ücreti almak istiyorsa 10 saatin üzerinde ders vermek zorundadır. Öğretim üyesi maaşları oldukça düşük olduğu için öğretim üyeleri mecburen çok sayıda ders açmakta, haftada 40 saate kadar ders verebilmektedir. Öğretim üyesi verdiği derslerle birlikte gelirini arttırmayı hedeflemektedir. Bilimsel çalışma yapmanın herhangi bir ekonomik karşılığı olmamasına rağmen ders vermek öğretim üyesinin gelirini artırmak için bir yöntem olarak karşısında durmaktadır. Öğretim üyelerinin düşük maaşlar karşısında gelirini artırmak için haftada 20 saat 30 saat hatta 40 saat ders vermesi, bilimsel çalışma yapmasını oldukça engelleyici bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretim üyesi, ders verirken büyük bir zaman harcamakta, ayrıca öğrenci problemleri, dersin sınavları, dersle ilgili her türlü idari işler öğretim üyesinin zamanını büyük ölçüde tüketmektedir. Öğretim üyeleri derslerden ve derslerin idari işlerinden arta kalan kısıtlı bir zaman diliminde bilimsel çalışmalar yapabilmektedir.

Öğretim üyelerinin zaman konusunda yaşadıkları sorunlardan bir diğeri ise, üniversite içerisinde pek çok idari işin idari görevin muhatabı olmalarıdır. Bu idari işler de dersler kadar olmasa da öğretim üyelerinin zamanını tüketen önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Duyurular, çeşitli belgeler, imzalar, toplantılar, görevlendirmeler gibi çok fazla sayıda ve çeşitli idari işler üniversite bünyesinde öğretim üyesini meşgul etmektedir.

Öğretim üyesinin yaşadığı problemlerden bir tanesi de ders verme karşılığında gelir elde etmesine rağmen, bilimsel çalışma yapması karşılığında hiçbir gelir elde edememesi, hatta çoğu zaman para ödemek zorunda kalması sorunudur. Bilimsel toplantılar dediğimiz kongre sempozyum, çalıştay gibi etkinliklere bildiri sunmak için bir ücret ödemesi yapması gerekmektedir. Hem bildiri hazırlayan hem de bunun karşılığında ücret ödeyen bir duruma düşmektedir. Üniversiteler genellikle ödenek yetersizliğinden dolayı, bilimsel toplantı ücretlerini karşılamamaktadır. Öğretim üyeleri, bilimsel toplantı ücretlerini kendileri çoğunlukla finanse etmektedir. Ayrıca dergilerde makale yayınlamak da giderek yaygınlaşan bir şekilde ücretli hale gelmektedir. Pek çok dergi makale yayınlama karşılığında ciddi rakamlarda ücretler talep etmektedirler. Bu ücretler de öğretim üyeleri tarafından finanse edilmektedir. Bilimsel değer olarak yüksek kategorili dergilerde yayın yapmak da hem bürokratik süreçler hem de ekonomik açıdan öğretim üyelerini zorlayıcı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, yüksek bilimsel kategorideki dergilerde yayın yapmak yerine, daha az bürokrasi ve daha az ekonomik yük getiren daha düşük bilimsel kategorilerdeki dergilerde yayın yapma tercihinde bulundurmaktadır. Bu ise bilimsel yayın sayısında büyük artışlar yaşanmasına rağmen, dünya bilim sıralamalarında beklenen yükselişin gerçekleşmesine engel olmaktadır. Öğretim üyesi bu zorlayıcı bürokratik süreçlerle çoğunlukla tek başına uğraşmak zorunda kalmaktadır. Bu konuda maalesef hiçbir destek bulamamaktadır.

Öğretim üyelerinin karşılaştığı bir diğer önemli problem ise, proje yapım sürecinin oldukça zorlayıcı bürokratik kurallara tabi olmasıdır. Sayısı giderek artan kurallar, bürokratik süreçler öğretim üyesinin proje yapmasını daha da zorlaştırmaktadır. Fikrin, yeni bir bakış açısının, yenilikçi bir yaklaşımın ortaya konulması oldukça zorlayıcı bürokratik süreçlere tabidir. Bu nedenle yoğun ders yükü, idari işler ve sorumluluklarla karşı karşıya kalan öğretim üyesi, özellikle sosyal bilimlerde proje yapmaktan geri durmaktadır. Aksi takdirde dersleri idari işleri diğer idari sorumlulukları gerektiği gibi yerine getirememesi gibi büyük bir problemle karşı karşıya kalabilir.

Öğretim üyelerinin yaşadığı bir diğer önemli sorun üniversite bürokratik işlemlerinde ve bilimsel yayın süreçlerinde kendisine destek olacak yardımcı personellerinin bulunmamasıdır. Her ne kadar araştırma görevlisi ve memurlar gibi öğretim süreçlerine destek kategoriler bulunsun da öğretim üyeleri genellikle bu süreçlerde kendisi bireysel olarak ilgilenmek zorunda kalmaktadır. Araştırma görevlilerinin yüksek lisans ve doktora süreçleri, onları bu eğitimi görmekte olduğu bölüm ve hocalarla yakın iletişime sevk etmekte, bu esnada görevinin bulunduğu üniversite ve bölüm ile ilgili yeterli zaman ayıramamasına neden olmaktadır. Genellikle görev yaptığı birimden farklı bir birimde yüksek lisans ve doktora yapan araştırma görevlileri, birimine yeteri kadar zaman ayıramamaktadır. Araştırma görevlileri yüksek lisans ve doktora bitirip öğretim üyesi olduklarında aynı problemlerle karşılaşmaktadırlar.

2. BİLİM İNSANLARININ YAŞADIĞI SORUNLAR KARŞISINDA NASIL BİR KAMU POLİTİKASI OLUŞTURULABİLİR?

Bilim insanlarının yaşadığı sorunlar analiz edildiğinde, en büyük problemin zaman olduğu görülmektedir. Özellikle üst düzey bilimsel yayın yapması beklenen öğretim üyelerinin üzerindeki büyük ders yükü, idari işler ve bürokrasi büyük zaman kaybına yol açmaktadır. Öğretim üyesinin üst düzey bilimsel yayın yapabilmesi için zaman kaybına yol açan bu işlerin başkalarına devri ya da ciddi ölçüde azaltılması gerekmektedir. Bunu sağlamak için çeşitli uygulamalar yapılabilir. Öğretim üyelerinin üzerindeki ders yükünün kısa vadede azaltılması için, fakültelere ve diğer birimlere ders verme ile görevlendirilecek öğretim görevlisi alımı yapılabilir. Bu durumda ders yükünün önemli bir kısmı öğretim görevlileri tarafından yürütülebilir. Kısa vadede öğretim üyesi üzerindeki ders yükünün ve dersle ilgili idari işlerin azaltılmasına katkı sağlayacak bir düzenlemedir. Ancak uzun vadede öğretim üyelerinin farklı kategorilere ayrılması yararlı sonuçlar doğurabilir. Ders verme ile görevlendirilen öğretim üyeleriyle, bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyeleri gibi bir ayırım benimsenebilir. Ders verme ile görevlendirilen öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri ön lisans lisans düzeyindeki dersleri yürütebilir. Yüksek lisans ve özellikle doktora düzeyindeki dersleri yürütmek üzere de bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyeleri, haftada en fazla 10 saat olmak üzere görevlendirilebilir. Bu gelişme bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyelerinin büyük bir zaman kazanmasını sağlayabilir. Ayrıca yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle birlikte bilimsel çalışmalar yapmak açısından önemli bir avantaj sağlayabilir. Diğer taraftan bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyelerinin zorunlu ders yükünün kaldırılması ve girdiği en fazla 10 saat ders ücretini alması sağlanabilir. Ancak yine de bu durum ders vermekle görevlendirilen öğretim üyeleriyle bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyeleri arasında ekonomik gelir farkını engellemeyecektir. Bunun için bilimsel çalışma yapmak üzere görevlendirilen öğretim üyelerinin 40 saat ders vermiş gibi ücretlendirilmesi sağlanabilir. Aksi takdirde 40 saat ders veren öğretim üyesi ekonomik olarak bilimsel çalışma ile görevlendirilen öğretim üyesinden daha iyi bir ekonomik gelir elde edecektir. Bu durum bilimsel çalışma yapmak isteyen öğretim üyeleri açısından dezavantajlı bir durum oluşturacaktır. Yine bilimsel çalışma ile görevlendirilen öğretim üyelerine, yapmış olduğu bilimsel çalışmalar için ayrı bir akademik teşvik kategorisi oluşturularak, yapmış olduğu bir senelik akademik çalışmalarını puanlanarak asgari sınırın üzerinde puan alan öğretim üyelerine motive edici yüksek akademik teşvik geliri ödenebilir. Akademik çalışmaların bu şekilde zaman, idari destek ve ekonomik açıdan değerlendirilmesi eleştiri konusu da olabilir. Akademik çalışma yapmanın vatani bir görev olduğu, tamamen sevgi ile gerçekleştirilmesi gerektiği, bundan ekonomik karşılık beklenmemesi gerektiği gibi eleştiriler de ifade edilebilir. Ancak dünyada bilimsel gelişme ve ilerlemeler, araştırma geliştirme faaliyetlerine yapılan büyük ekonomik destekler sayesinde gerçekleşmiş ve bilimsel gelişme ve yeniliklerin bu gelişmeleri, ilerlemeyi ve yenilikleri bulan ülkelere araştırma geliştirme faaliyetlerine yapılan harcamalardan çok daha büyük gelirler getirdiği açıkça görülmektedir. O nedenle bu konuda dünyadaki gelişmeleri anlamak ve Türkiye'ye uyarlamak bilimsel gelişme açısından son derece büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de teknokent, teknofest, tübitak projeleri, sanayi projeleri gibi pek çok alanda sayısal bilimlerin büyük bir destek aldığı görülmektedir. Ayrıca, yüksek maliyetli laboratuvarların kurulması, elektronik araç gereçlerin ve çeşitli malzemelerin alınması gibi yatırımlar sayısal bilimler alanında büyük harcamalar yapılmasını sağlamaktadır. Bu harcamalarla birlikte sayısal bilimler alanında Türkiye’nin önemli ilerlemeler sağladığı görülmektedir. Ancak sosyal bilimler alanında yapılan harcama ve yatırımlar, sayısal bilimlere göre oldukça sınırlı kalmaktadır. Bilim insanlarının bilimsel çalışmalarının artırılması ve geliştirilmesi açısından özellikle büyük eksiklik yaşanan sosyal bilimler alanında yeni uygulamalar yapılabilir. Sosyal bilimlerin geliştirilmesi ve dünyayla rekabet edebilmesi açısından sosyokent, sosyofest gibi uygulamalar, yarışmalar ve proje destekleri yapılabilir. Sadece sosyal bilimler alanına özgü bilimsel alanların, yarışmaların, proje kategorilerinin oluşturulması gereklidir. Her şehir bünyesinde, üniversite idaresinde, sosyal bilimler alanında ilgili kamu ve özel aktörleri buluşturan, sorunların tespit edildiği ve çözümlerin üretildiği sosyokent yapıları oluşturulabilir. Bu konuda Ankara sosyal bilimler Üniversitesi tarafından 2019 yılında kurulan sosyal kent modeli örnek alınabilir (www.asbusosyokent.com; www.aa.com.tr).

Türkiye’de bilim insanlarının karşılaştıkları en önemli problemlerinden bir tanesi de dil öğrenimi ve yabancı dilde çeviri yapma sorunudur. Yıllarca sadece bir dil öğrenimi için zaman harcayan bilim insanları, dil öğrenme gayreti içerisinde bilimsel çalışma yapmaktan uzak kalmaktadır. Yaygın olarak İngilizce öğrenilmektedir. İngilizce dışında, Almanca ve Fransızca gibi batılı diller yaygın olarak öğrenilmektedir. Bu durum özellikle sosyal bilimler alanında dünyayı İngilizce okumak gibi bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. Sadece İngilizce yayınlar üzerinden ülkeleri, toplumları, sosyolojik olayları, bilimsel faaliyetleri, araştırmaları, analizleri okumaya çalışmak o ülkeleri yeterince anlayamamak ve bir ülke perspektifinden dünyaya bakmak gibi bir anlama eksikliği veya yanlışlığı ortaya çıkarmaktadır. Diğer taraftan dünyada bilimsel gelişmelerin batılı ülkelere kaymakta olması bilimde batı ile birlikte geri kalmak gibi bir sorunu da bünyesinde barındırmaktadır. Özellikle Türk lehçeleri, Çince, Rusça, Arapça, Farsça ve diğer Uzakdoğu dilleri sosyal bilimler alanında olduğu kadar sayısal bilimler alanında da büyük önem taşımaktadır. Ancak bu dillerin pek bilinmediği, bu ülkelerin bilimsel yayınlarının sadece İngilizce kısmının takip edilebildiği görülmektedir. Bilimsel yayınların tamamının İngilizce olmaması, sadece küçük bir kısmının İngilizce yayınlanması, özellikle sosyal bilimler alanında büyük bir eksiklik ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle, Türkiye Çeviri Kurumu şeklinde bir kamu kurumu kurularak, üniversitelerle ve bilim insanlarıyla işbirliği içerisinde bütün dünya dillerinden bilim öncelikli çeviriler yapılması ve bilim insanlarına ücretsiz çeviri desteği sağlanması, bilimsel gelişme açısından çok büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de çeşitli üniversitelerde çeviri birimleri kurulmuştur (<https://sausem.sakarya.edu.tr/0/62/ceviri-birimi>; <https://www.balikesir.edu.tr/site/birim-haber/yabanci-diller-yuksekokulu-249>; <https://edbceviri.atauni.edu.tr/index.php/ceviri/>). Ancak bu çeviri birimlerinin ücretli olması bilim insanlarının bilimsel çalışmalarında ücret ödeyerek çeviri desteği alması açısından bilim insanlarına ek bir maliyet

getirmektedir bu nedenle çeviri hizmetinin devlet tarafından ücretsiz olarak bilim insanlarına sunulması, Türkiye çeviri kurumu şeklinde kurularak Türkiye çapında çeviri hizmeti sunması bilimsel çalışmalara büyük katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Türkiye’de bilimsel gelişme ilerleme açısından sorunlar yaşandığı görülmektedir. Sorunların yoğun olarak bilim insanlarının iş yoğunluğu ne zaman eksikliği üzerinde toplandığı görülmektedir. Ancak bunun yanında örgütlenme eksikliği, akademik teşviklerin yetersizliği, bilim insanlarının bireysel olarak kategorilere ayrılması sorunu, bilimsel çalışmalarını destekleyecek bazı önemli kurumların kurulmamış olması gibi sorunlar ve eksikler görülmektedir. Bu sorunlar ve eksiklerin giderilmesi için özellikle üst düzey bilimsel çalışma yapması beklenen öğretim üyelerinin üzerindeki ağır ders yüklerinin ve idari iş yüklerinin hafifletilmesi, öğretim üyelerinin ders verme ile görevli ve bilimsel çalışma yapmakla görevli olmak üzere 2 kategoriye ayrılması, bilimsel çalışmalara büyük bir katkı sağlayacaktır. Bilimsel çalışma yapmakla görevli öğretim üyelerinin en fazla 10 saat ve özellikle yüksek lisans doktora düzeyinde ders vermeleri sağlanmalıdır. Bilimsel çalışma yapmakla görevli öğretim üyelerine özgü akademik teşvik modeli oluşturulmalı, belli bir taban puanı aşan öğretim üyelerine puanları ile orantılı yüksek akademik teşvik ödemeleri yapılmalıdır. Ayrıca projeler, bilimsel toplantılar, makale ücretleri gibi bilimsel çalışma sürecinde ortaya çıkan çeşitli masraflar ve bürokratik süreçler için destekler sağlanmalıdır. Türkiye’de sayısal bilimler alanında bilim insanlarına büyük destekler verildiği görülmektedir. Teknokent, teknofest, Tübitak projeleri, sanayi projeleri, laboratuvarlar gibi faaliyetlerle sayısal bilimlerin gelişimine büyük katkı sunulduğu görülmektedir. Ancak sosyal bilimler alanında destekler sayısal bilimlere göre oldukça yetersiz kalmaktadır. Sosyal bilimler alanında her şehirde sosyokent oluşturulmalı, Türkiye ve dost ülkeler çapında sosyofest yarışmaları yapılmalı, sosyal bilimlere özgü proje destekleri veren Tübitak benzeri kurumlar oluşturularak sosyal bilimlerdeki bilim insanlarının çalışmaları desteklenmelidir.

Yabancı dil öğrenimi için geçirilen zaman analiz edilmeli, yabancı dilin çok daha kolay öğrenilmesi için bilim insanlarına özgü online çalışmalar kurslar ücretsiz olarak sunulmalıdır.

Sadece İngilizce ile sınırlı yabancı dil öğrenimi, özellikle sosyal bilimler alanında büyük yetersizlikler ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle yabancı diller konusunda bütün dünya dillerini kapsayan ve bilim merkezli öncelikle üniversitelere ve bilim insanlarına ücretsiz destek verecek olan Türkiye’ye çeviri kurumu isimli bir çeviri merkezi kurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- www.aa.com.tr (2019), <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-ilk-sosyokenti-67-sirketle-calismalarina-basliyor/1634272>, 01.12.2022.
- sausem.sakarya.edu.tr (2022), <https://sausem.sakarya.edu.tr/0/62/ceviri-birimi>, 01.12.2022. www.balikesir.edu.tr (2022), <https://www.balikesir.edu.tr/site/birim-haber/yabanci-diller-yuksekokulu-249>, 01.12.2022.
- edbcevir.atauni.edu.tr (2022), <https://edbcevir.atauni.edu.tr/index.php/ceviri/>, 01.12.2022.
- www.asbusosyokent.com (2022), <https://www.asbusosyokent.com>, 01.12.2022.